

რა ემართება და რა ჰმართებს ქართულ სოფელს

*„ქართელოსის ძალა ძვირის-ძვირს ღირსად მიწის შიშველად,
მოქრწილობას, ზეინი ძალა იმთავითვე სოფელი იყო.“
ილია ჭავჭავაძე*

(გაგრძელება. დასაწყისი იხ. ჟურნ. „ბიზნესი და კანონმდებლობა“, თებერვალი 2012წ.)

ეკონომიკაში სახელმწიფოს ჩარევა ძირითადად ორი ფორმით ხდება. შევჩერდები მხოლოდ ერთზე – ფუნქციონალური ჩარევის ფორმაზე, რომელიც ფაქტობრივად გულისხმობს სახელმწიფოს მიერ ამა თუ იმ პრობლემის გადასაწყვეტად ხელსაყრელი პირობების შექმნას.

სასოფლო-სამეურნეო პოლიტიკის ძირითადი იდეაა გლეხკაცის მიწასთან მარადიული ურთიერთობა, ქვეყნის სურსათით თვითუზრუნველყოფა, სოფელსა და ქალაქს შორის სოციალურ-კულტურული განსხვავებების შემცირება.

სოფლის მეურნეობისადმი დიდი ყურადღება განვითარებულ ქვეყნებში რამდენიმე მოსაზრებითაა განპირობებული:

- სურსათით თვითუზრუნველყოფა უსაფრთხოებისა და მდგრადობის გარანტიაა
- მოსახლეობის ტრადიციული საქმიანობა სოფლად ქვეყნის რეკრეაციული და სოციალური ფასეულობების შენარჩუნებას ნიშნავს
- სასოფლო-სამეურნეო წარმოება ეროვნული იდენტურობისა და კულტურული მემკვიდრეობის მნიშვნელოვანი ელემენტია
- განვითარებული სოფლის მეურნეობის მნიშვნელობას აძლიერებს სურსათზე ფასების ზრდის პერსპექტივა.

გარდა ამისა, უნდა აღინიშნოს სოფლის მეურნეობასთან მჭიდროდ დაკავშირებული სოფლის, როგორც ტერიტორიული ერთეულის განვითარების საჭიროება. ამიტომ, ერთიან სასოფლო-სამეურნეო პოლიტიკასთან ერთად დასავლეთში მოქმედებს სოფლის განვითარების პოლიტიკა. სოფლის განვითარება უფრო ფართო ცნებაა, ვიდრე სოფლის მეურნეობის განვითარება. მისი მიზანია სოფლის მოსახლეობის სოციალური სტატუსის გათანაბრება ქალაქის მოსახლეობასთან, რასაც სოფლად მოსახლეობის შენარჩუნებისთვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს.

ეკონომიკურად დანინაურებული ქვეყნების პრაქტიკა ადასტურებს, რომ რთული სიტუაციის დასაძლევად დიდი მნიშვნელობა აქვს მოსახლეობის იდეოლოგიურ (სიმართლის თქმა) უზრუნველყოფას, რაშიც სახელმწიფოსთან ერთად აქტიური მონაწილეობა უნდა მიიღონ აკადემიურმა და არასამთავრობო ორგანიზაციებმა, სასულიერო პირებმა, საზოგადო მოღვაწეებმა, ინფორმაციის მასობრივმა საშუალებებმა (სატელევიზიო პროექტები “იმედის გმირები” და „ჩვენი ფერმა“, საკმარისი არ არის). საქართველოს მოსახლეობას ყოველდღიურად უნდა შთავაგონოთ, რომ მას სხვების დაუხმარებლად, საკუთარი შრომით შეუძლია მაღალგანვითარებული სოფლის მეურნეობის აშენება, ღირსეულად ცხოვრება.

უნდა ვაღიაროთ, რომ თანამედროვე ეტაპზე ყველაზე დიდი დეფიციტი, რაც საქართველოში შეინიშნება, ცოდნის დეფიციტია. მსოფლიო პრაქტიკა ადასტურებს, რომ წვრილგლეხური მეურნეობების პირობებში სოფლად სწავლება – კონსულტირება, დანერგვის სისტემის ორგანიზება უპირატესად სახელმწიფოს ხელეწიფება და მისი მთლიანი კომერციალიზაცია დიდი შეცდომა იქნება. საქართველოს კვლევით სისტემას ევროპულისგან (და, საერთოდ, მსოფლიოსგან) ორი გარემოება ანსხვავებს: ა) სოფლის მეურნეობის სამინისტრო არ მონაწილეობს კვლევის დაგეგმვაში, დაფინანსებაში და შედეგების გამოყენებაში. მას არ გააჩნია არც ერთი კვლევითი ორგანიზაცია. ევროპული სტანდარტების თანახმად ეს სრულყოფილი სამინისტრო არაა — სამინისტრო კვლევაზე უნდა იყოს დაფუძნებული; ბ) კვლევითი სისტემა არ შედგება იურიდიული პირებისგან.

აგრარული მეცნიერება მისი არსებობა-არარსებობის საკითხი საქართველოში ერთი უნივერსიტეტის რექტორის გადაწყვეტილებაზეა დამოკიდებული (აგრეთვე, უნივერსიტეტის კერძო მფლობელზე). ეს უკანასკნელი გარემოება მას შემდეგ წარმოიქმნა, როცა 2010 წლის ბოლოს კვლევით ორგანიზაციებს

ივლისი 2012

მთავრობამ ჩამოართვა იურიდიული პირების სტატუსი და განყოფილებების უფლებებით შეიყვანა უნივერსიტეტებში. სასოფლო-სამეურნეო კვლევითი სისტემის ამგვარი ორგანიზება ქვეყნის მიმართ დანაშაულის ნიშნებს შეიცავს. ევროპული (და მსოფლიო) პრაქტიკა ასეთ ვითარებას არ იცნობს, რადგან მათი აზრით: „სოფლის მეურნეობა მეცნიერებაზე დამყარებული ინდუსტრიაა.“

კრედიტის ხელმისაწვდომობის აუცილებლობა სოფლის მეურნეობაში არსებული მდგომარეობითაა განპირობებული. მისი მიღწევა შესაძლებელია აგროსაკრედიტო (ურთიერთდამხმარების, კოოპერაციული ტიპის) სპეციალიზებული სისტემის შექმნით, რომლის საწინააღმდეგო კაპიტალის ფორმირებაში სახელმწიფოსთან ერთად კერძო სექტორიც მიიღებს მონაწილეობას. მიზანშეწონილია სოფლის მეურნეობის განვითარების, თემის სამეწარმეო მობილიზაციის, საგირავნო და საგარანტიო ფონდების შექმნა. ეფექტიანია სახელმწიფო ბიუჯეტში კრედიტის პროცენტის სუბსიდირებისთვის თანხის გათვალისწინება, რომელიც რომელიმე სახეობის პროდუქციის წარმოებაზე იქნება მიმართული. ასევე ხელსაყრელია მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების რესურსების გამოყენება, რომლის ჩამოყალიბებაში სახელმწიფომაც უნდა მიიღოს მონაწილეობა. მიკროკრედიტების გაცემისას მიზანშეწონილია გირაოს ნაცვლად კოლექტიური პასუხისმგებლობის გამოყენება.

სახელმწიფომ მნიშვნელოვანი როლი უნდა შეასრულოს სასოფლო-სამეურნეო დაზღვევის სისტემის ჩამოყალიბებაში არა მარტო ფინანსური მონაწილეობით, არამედ, საწყის ეტაპზე, დასაზღვევი პროდუქციის სახეობისა და რაოდენობის განსაზღვრაში. ამ ტიპის დაზღვევა სავალდებულო უნდა იყოს.

რომელიმე სახეობის პროდუქციის წარმოებაზე დასპეციალიზების, შემოსავლების გაზრდისა და კორპორატიული საკუთრების განვითარების ყველაზე კარგ ფორმად მიჩნეული უნდა იქნეს თანამედროვე ტექნოლოგიით აღჭურვილი მცირე და საშუალო ზომის გადამამუშავებელი აგროწარმოებასთან ინტეგრირებული საწარმოების ჩამოყალიბება. გლეხებზე, მათ გაერთიანებებზე დანადგარ-მონწყობილობების მიწოდება უნდა მოხდეს სახელმწიფოს მხარდაჭერით ჩამოყალიბებული სალიზინგო კომპანიების მიერ.

საქართველოს უდავოდ შეუძლია, კოოპერაციულ საწყისებზე მოახდინოს სასოფლო მოსახლეობის სამეწარმეო აქტივობის მობილიზაცია და არა მარტო სოფლის მეურნეობის, არამედ მასთან ტექნიკურ-ტექნოლოგიურად დაკავშირებული დარგების სწრაფი რეაბილიტაცია და შემდგომი განვითარება. სოციალურ სოლიდარობაზე დაფუძნებული მეურნეობრიობის ახალი ფორმების დამკვიდრებას, ავტომატურად მოსდევს სოფლის მოსახლეობის მასობრივი დასაქმება, მათი შემოსავლების მკვეთრი ზრდა, აგრარული შრომის ავტორიტეტის ამაღლება და სოფლის კომპლექსური და დაჩქარებული განვითარება. ესაა ცნების „ჯანსაღი საშუალო ფენა“ რეალური შინაარსი.

სოფლად შემოსავლების ზრდისა და ქალაქთან გათანაბრებული ცხოვრების პირობების შესაქმნელად დემოკრატიული ეროვნული მთავრობები რამდენიმე დებულებით ხელმძღვანელობენ:

- გარემოს დაცვა/შენარჩუნება და მასთან დაკავშირებული ტურიზმის განვითარება სოფლად დასაქმებისა და შემოსავლის პოტენციალს შეიცავს;
- კულტურული და ბუნებრივი მემკვიდრეობის დაცვა ეროვნული იდენტურობის შენარჩუნებასა და ტურიზმის განვითარებას უწყობს ხელს;
- სოფლად ტელეკომუნიკაციის, ტრანსპორტის, ენერჯითა და წყლით მომარაგება აუცილებელია სოფლად მოსახლეობის შესანარჩუნებლად და ტურიზმის გასავითარებლად
- ინფორმაციისა და განათლების ხელმისაწვდომობა და, ფართოდ, საინფორმაციო საზოგადოების განვითარება სოფლად, ქალაქთან გათანაბრების აუცილებელი პირობაა;
- სოფლად პროდუქციის სამრეწველო გადამამუშავების გაზრდა და ინოვაციური ტექნოლოგიების ათვისება სამუშაო ადგილების ზრდას უზრუნველყოფს.

ჩამოთვლილი დებულებები სრულად პასუხობენ “ლისაბონის სტრატეგიისა” და “ევროპა - 2020-ს” 5 მოთხოვნას ეკონომიკური “ზრდისა და მეტი, უკეთესი, სამუშაო ადგილის შექმნის შესახებ”.

სახელმწიფომ უნდა შეასრულოს წამყვანი



როლი თესლისა და ნერგის, სანაშენე პირუტყვის წარმოების საქმეში. კერძო სექტორი ამ სეგმენტში თანდათან, მკაცრი პირობების დაკმაყოფილების კვალობაზე უნდა ჩაერთოს.

საქართველოში გამართლებულად უნდა მივიჩნიოთ სახელმწიფო (საჯარო) აგრარული სერვისცენტრების ჩამოყალიბება, სადაც ტექნიკით მომსახურებასთან ერთად, გლეხებს საშუალება ექნებათ მიიღონ ინფორმაცია მათთვის საჭირო საკითხზე. მომსახურების დაბალი ტარიფების შესანარჩუნებლად სერვისცენტრებს უნდა გადაეცეთ სახელმწიფო საკუთრებაში დარჩენილი მიწის ფართობები პროდუქციის საწარმოებლად და საჩვენებელ მეურნეობათა მოსაწყობად. გადასახედია სახელმწიფო სტრატეგია სარწყავი და დამშრობი სისტემების განსახელმწიფოებრობასთან დაკავშირებით.

განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს საბაზრო მექანიზმების გამოყენებით სოფლის მეურნეობის პროდუქციის შესყიდვა, რომელიც წარმოებისა და რეალიზაციის მთელ ჯაჭვში ინტეგრატორის



როლს შეასრულებს. გარანტირებული შესყიდვა უზრუნველყოფს პროგრესული ტექნოლოგიების გამოყენებას, აგრარულ წარმოებაში მომსახურების სფეროს სრულ ჩართვას. ასევე აუცილებელია სახელმწიფო (ნახევრად კომერციული) მარეგულირებელი (ჩამრევი) სამსახურების შექმნა, რადგან ისინი აწესრიგებენ სასურსათო ბაზარზე პროდუქციის მოთხოვნა-მიწოდების სტაბილურობას, რათა საბაზრო ფასები დროის ყველა მომენტში წონასწორობასთან ახლოს იყოს. საქართველომ უნდა შექმნას ერთი ან რამდენიმე მარეგულირებელი სამსახური – ამ ეტაპზე მარცვლეულისა და მეცხოველეობის პროდუქციის წარმოების სფეროში.¹

სამრეწველო წარმოებისა და სოფლის მეურნეობის პროდუქციაზე ფასების დარეგულირების, სურსათზე ფასების ზრდის ტენდენციის შეჩერების საუკეთესო საშუალებას საწვავისა და ძირითადი სასურსათო პროდუქტების მარაგების შექმნა წარმოადგენს, რომლის სასარგებლოდ მრავალი ქვეყნის გამოცდილება მეტყველებს.

მიუხედავად საგადასახადო კანონმდებლობის სრულყოფისა, სოფლის მეურნეობისთვის დამახასიათებელი სპეციფიკური ხარჯებისა და რისკების გამო, გადასახადები მაინც დარგის განვითარების შემაფერხებელ ფაქტორად განიხილება. აქედან გამომდინარე, ახლადშექმნილი მცირე და საშუალო საწარმოები უნდა გათავისუფლდნენ ყველა სახეობის გადასახადისაგან, გარდა საშემოსავლოსი.

რუსეთის მიერ გამოცხადებული ემბარგოს პირობებში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ევროკავშირის ქვეყნების ბაზარზე პროდუქციის გატანას, მათ მიერ დადგენილი პირობების გათვალისწინებით. რამდენადაც ამ პირობების შესრულება ყველა მენარმეს არ შეუძლია, სახელმწიფომ უნდა მოახდინოს გლეხური მეურნეობების იდენტიფიკაცია და ყველაზე სიცოცხლისუნარიან ჯგუფს აღმოუჩინოს დახმარება პროდუქციის წარმოების კონტროლის სისტემის ჩამოყალიბებაში. პრაქტიკაში თანდათანობით უნდა დაინერგოს საწარმოებისთვის ხარისხის საერთაშორისო სერთიფიკატის მინიჭების წესი.

ეროვნული ბაზრის დაცვის მიზნით, საქართველომ უნდა გამოიყენოს ყველა ის ბერკეტი და მექანიზმი, რომელიც მას როგორც ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის წევრ ქვეყანას გააჩნია (უპირველესად მხედველობაში მაქვს ე.წ. დამცავი ღონისძიებები, რომლებიც გამოიყენება ისეთი სწრაფმზარდი იმპორტის მიმართ, რომელიც ზარალს აყენებს ადგილობრივ მწარმოებელს ან ქმნის ასეთი ზარალის მიყენების საფრთხეს, სეზონური ფასები და სხვა).² ასევე, მთელი ყურადღება გადატანილი უნდა იქნეს ადგილზე კონკურენტუნარიანი პროდუქციის წარმოებაზე, პროდუქციის ვარგისიანობის სისტემურ შემოწმებასა და მიღებული შედეგების სისტემატურ გამოქვეყნებაზე.

ივლისი 2012

¹ იხილეთ პ. კოლუაშვილისა და თ. კუნჭულის ნაშრომი „სახელმწიფოს მარეგულირებელი როლი აგრ-სასურსათო სექტორში“, სსმმა „მომბე“, ტ. 29, 2011

² იხილეთ პ. კოლუაშვილისა და გ. ზიბზიბაძის ნაშრომი – ვმო-ს „რაუნდები“ და საქართველოს სატარიფო პოლიტიკა. „ბიზნესი და კანონმდებლობა“, №6, 2010, 33-38 გვ.

ვფიქრობ, საქართველოს მთავრობამ უნდა მიიღოს აგრარული პოლიტიკის ახალი სტრატეგია სწორად განსაზღვრული პრიორიტეტებით, რომელშიც არა უბრალოდ აგრარული, არამედ უფრო ფართო, – სოფლის კომპლექსური განვითარების პოლიტიკა იგულისხმება, ანუ შეახამოს ერთმანეთთან აგრარული, სოციალური და ყოფითი პრობლემების კომპლექსურად გადაჭრა. ამასთან ერთად, შეიმუშაოს აგროსასურსათო სექტორის განვითარების ხელშემწყობი და მარეგულირებელი საკანონმდებლო ბაზა, რომელშიც პრაქტიკულად მოიაზრება ეკონომიკური მექანიზმის ყველა ელემენტის გააქტიურება.

სოფლის მეურნეობაში და მასთან დაკავშირებულ დარგებში სახელმწიფო პროგრამების მეშვეობით უნდა გააქტიურდეს საინვესტიციო პროცესები, ინოვაციური და მეცნიერულ-ტექნოლოგიური მიღწევების დანერგვა.

არსებითია, რომ ხელი შეეწყოს სახელმწიფოს გადაქცევას სოფლის მეურნეობის პროდუქციის არა მარტო მთავარ დამკვეთად, არამედ მთავარ მყიდველად და გამანაწილებლად, იმ შემთხვევაში, თუ საჭირო იქნება ბაზარზე მდგომარეობის სტაბილიზაცია.

საქართველოს წინაშე დღეს უკვე არსებული გლობალური გამოწვევები და მათი დაძლევის ობიექტური აუცილებლობის ამოცანები, რეალურად მოითხოვს, როგორც სასოფლო-სამეურნეო წარმოების დარგობრივი სტრუქტურის გადახედვას (პრიორიტეტული დარგებისა და კულტურების განსაზღვრა. სოფლის მეურნეობის ისეთი დარგობრივი სტრუქტურის ჩამოყალიბება, რომელშიც წამყვანი და პრიორიტეტული ადგილი დაეთმობა სასურსათო ბალანსის ფორმირებისთვის საჭირო პროდუქტების წარმოებას. მრავალწლიანმა ნარგავებმა ძირითადად უნდა დაიკავოს მისთვის ტრადიციულად განკუთვნილი შედარებით მაღლობი ადგილები (სამხრეთის დაქანების ფერდობები), ხოლო ბარი დაეთმოს მარცვლოვნებს და სხვა ერთწლიან კულტურებს). ასევე თითოეული დარგის საწარმოო და საექსპორტო პოტენციალის დადგენას და გამოყენების სოციალურ-ეკონომიკური მიზანშეწონილობის განსაზღვრას. გასაგებია, რომ დღეს არსებული სოფლის მეურნეობის დარგობრივი სტრუქტურის მოდერნიზაცია შედარებით უპირატესობის პრინციპის გათვალისწინებით ერთბაშად შეუძლებელია, მაგრამ ამ მიმართულებით მოძრაობის დაწყება, მეტად საჭირო და გარდაუვალი აუცილებლობაა. დღეს საქართველოს არა იმდენად იმის ცოდნა საჭიროდება, რომელ რაიონსა თუ მხარეში სასოფლო-სამეურნეო წარმოების როგორი სპეციალიზაცია უნდა ჰქონდეს, არამედ იმისა, სად როგორი უნდა იყოს ის მუდმივად ცვლად საბაზრო გარემოში. ბუნებაში მუდმივი არაფერია და ერთხელ დადგენილი სპეციალიზაციაც ვერ იქნება მუდმივი, მით უფრო, თუ მას ქვეყნის მასშტაბით საბჭოთა პერიოდში მიწათმოქმედებისა და მეცხოველეობის დარგების საქონლიანობის დონე უდევს საფუძვლად.

რაც შეეხება დარგობრივ პრიორიტეტებს, აქ უპირველესად ყურადღება უნდა მიექცეს იმპორტ-ჩანაცვლებადი და ძირითადი სასურსათო პროდუქტების წარმოებას (რისთვისაც შესაბამისად შეესაბამებელია სპეციალური სახელმწიფო პროგრამები). მათ შორისაა: მარცვლეული (ხორბალი, სიმინდი, ქერი, შვრია, ჭვავი. შესაბამისი აგროტექნიკისა (მ.შ. მაღალი რეპროდუქციის თესლი) და ტექნოლოგიის პირობებში პირველ ეტაპზე (280000-300000 ჰა-ზე) შეიძლება ვანარმოოთ 1,0-1,1 მლნ ტონა მარცვლეული, ხოლო მეორე ეტაპზე (370000-380000 ჰა-ზე) 1,4-1,5 მლნ ტონა, მ.შ. ხორბალი მოთხოვნილების 65-70%-ის ფარგლებში. მიწათმოქმედების ინსტიტუტის ტექნოლოგიურ რუკებზე დაყრდნობით შესრულებულმა გაანგარიშებამ გვიჩვენა, რომ საქართველოში წარმოებული 1 ტონა ხორბალის ღირებულება 50 აშშ დოლარით ნაკლები იქნება დღეისთვის ქვეყანაში იმპორტირებულ ხორბალის ფასთან შედარებით, მცხოველეობა და მისი პროდუქცია, ზეთოვანი კულტურები (მზესუმზირა – 15000 ჰა, სიმინდი, სოია – 14000 ჰა). ასევე: ხეხილი ყველა სახეობის – 60000 ჰა, ციტრუსი – 10000 ჰა, თხილი და კაკალი – 15000 ჰა, ვაზი – 60000 ჰა, ჩაი – 15000 ჰა, ბოსტნეული (თითქმის ყველა რაიონში) – 30000 ჰა, ბაღჩეული – 4000 ჰა, კარტოფილი – 20000 ჰა, შაქრის ჭარხალი – 3000 ჰა, კენკროვნები, ეთერზეთები, დაფნა – 10000 ჰა, სტევია (300 ჰა), ტუნგო, ევკალიპტი, აბრეშუმის პარკი, თაფლი (შეიძლება ვიყოლიოთ 600000 სკა) და მათი გადამამუშავების პროდუქტები.

საქართველოს ძირითადად ეკოლოგიურად სუფთა აგროპროდუქციით შეუძლია შეაღწიოს და დამკვიდრდეს ევროპულ ბაზარზე. მან მისი მცირემიწიანობიდან გამომდინარე, აქცენტი უნდა გააკეთოს არა წარმოების მასშტაბსა და რაოდენობრივ მაჩვენებლებზე, არამედ პროდუქციის უსაფრთხოებასა და

3 იხილეთ პ. კოლუაშვილისა და გ. ზიბზიბაძის ნაშრომი – „საქართველოს ქმედუნარიანი აგრარული პოლიტიკა ესაჭიროება“. საქართველოს ეკონომიკა, №5, 2008. 44-49 გვ.

ხარისხობრივ მახასიათებლებზე რისთვისაც ხელი უნდა შეეწყოს ეკოლოგიურად სუფთა აგროპროდუქციის წარმოების განვითარებას, რომლის საწარმოო ბაზა ქვეყნის მთელი მთიანეთია.

საქართველოს მთასა და მთისწინეთში მეცხოველეობის განვითარება ქვეყნის ერთ-ერთი მთავარი სასიცოცხლო არტერიის – მთიანეთის აღორძინებისა და თავდაცვის უპირველესი პირობა იქნება. მეცხოველეობის საკვები ბაზისა და ჯოგის სტრუქტურის გაუმჯობესებისცვათვალისწინებით, ქვეყანაში შეიძლება ვიყოლიოთ 1,5–1,6 მლნ სული მრპ., ცხვარი და თხა – ზაფხულში 2,0 მლნ, ხოლო ზამთარში 1 მლნ სული. აქვე უნდა ითქვას, მატყლიის დამზადებისა და მისი პროდუქციის წარმოების (მ.შ.ხალხური რენვის) ხელშეწყობის შესახებ, რომლის გარეშე მეცხვა-რეობის განვითარებაზე საუბარი მეტად რთული იქნება.

განსაკუთრებულ ყურადღებას საჭიროებს ისეთი სწრაფმნიფადი და მაღალი უკუგების დარგები, როგორცაა მეფრინველეობა (შეიძლება ვიყოლიოთ 20 მლნ ფრთა და ვანარმოთ 1,350 მლნ. ცალი კვერცხი) და მეთევზეობა (სატბორე მეურნეობათა შესაძლებლობის გათვალისწინებით, თავისუფლად შეიძლება ვრენოთ 75–80 ათასი ტონა ნედლი თევზი). აქ ყველა რეზერვია საკუთარი წარმოების პროდუქციით მოთხოვნილების დაკმაყოფილებისთვის.

დასასრულ, უფრო მეტად ვიდრე ეს აქამდე იყო შესაძლებელი, აუცილებელია საქართველოს აგრარული მეურნეობის გაუმჯობესება და განთავისუფლება ზედმეტი ხარჯებისგან. ჩვენ ჯერ კიდევ შემოგვაქვს საჭირო საკვები პროდუქტების თითქმის 80% და თუ საქართველოს ეკონომიკას სურს მიაღწიოს განონანსწორებულ სავაჭრო ბალანსს, უნდა მნიშვნელოვნად გადიდდეს სასოფლო-სამეურნეო წარმოება, რათა, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, შემცირდეს სურსათისათვის ვალუტის ზედმეტი ხარჯვა. ამ ბოლო ხანს საქართველოში გამოიკვეთა ერთი მეტად შემაშფოთებელი ტენდენცია, რადაც უნდა დაგვიჯდეს მოვიპოვოთ, რაც შეიძლება მეტი ვალუტა. ასეთი სტრატეგია იმთავითვე მცდარია. ვალუტის მოპოვება ყველა ნორმალური ეკონომიკის მქონე ქვეყნისთვის ე.წ. მეორადი ამოცანაა და ასეც უნდა იყოს. თუ გვსურს რაიმე არსებითს მივაღწიოთ. ყველაზე არსებითი ის არის, რომ ავტონომიურ რეჟიმში ფუნქციონერებადი ქვეყნის ეკონომიკაც და მათ შორის სოფლის მეურნეობაც ისე უნდა წარმართოს, რომ იგი უპირველეს ყოვლისა, საკუთარი მოსახლეობის მოთხოვნებს უნდა აკმაყოფილებდეს. ეკონომიკისა და სოფლის მეურნეობის ყველა რგოლი მოვალეა განუხრელად ასრულებდეს მას.

დაბოლოს, ისევ ერის მოძღვარს ილია ჭავჭავაძეს მოვუსმინოთ: „მთავრობას იმისთანა წყობილება უნდა ჰქონდეს, რომ ერთის გზით თავისი ხალხის მეურნეობის ნამდვილს, უტყუარს და აუცილებელ საჭიროებას დღემუდამ ჰგრძნობდეს, და მეორეს გზით — მზად იყოს ფულით, ცოდნით, რჩევით დაუყოვნებლივ შემწეობა მიაშველოს იქ მაინც, საცა კერძო პირთა შეძლება ვერ განვდება.“

ივლისი 2012

საქართველოს აგრარული სექტორის განვითარების კონცეპტუალური ხედვის სისტემა

I. აგროსექტორში შექმნილი თანამედროვე მდგომარეობის ანალიზი

- 1.1 არსებული მდგომარეობის სიტუაციური ანალიზი და შეფასება
- 1.2 1992-1997 წლებში ჩატარებული აგრარული რეფორმის შედეგები
- 1.3 აგროსექტორის განვითარების ძირითადი საწარმოო, ტექნიკური და ეკონომიკური პრობლემები
- 1.4 ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის რეკომენდაციების გამოყენების მდგომარეობა ეროვნული ბაზრის დაცვის სფეროში

II. აგრარული პოლიტიკის ძირითადი მიზნები და ამოცანები

- 2.1 სასურსათო ბაზრის მაქსიმალური უზრუნველყოფა ადგილობრივი წარმოების, მომხმარებლისთვის უვნებელი და ხარისხიანი პროდუქციით
- 2.2 სურსათის საჭირო მარაგების შექმნა მსოფლიო ბაზარზე მოსალოდნელი კრიზისული სიტუაციების გათვალისწინებით
- 2.3 მიწის რეფორმის დროული დასრულება და მიწის სრულყოფილი ბაზრის ფორმირება
- 2.4 სოფლად საქონელმწარმოებელთა შემოსავლების სტაბილური ზრდა და ცხოვრების ნორმალური პირობების შექმნა
- 2.5 სოფლად საქონელმწარმოებელთა კონსოლიდაცია-კოოპერირება და გადამმუშავებელ საწარმოებთან ჰორიზონტალური (I ეტაპზე) და ვერტიკალური (II ეტაპზე) ინტეგრაცია

III. დარგობრივი პრიორიტეტები და მიმართულებები

- 3.1 აგრარული სექტორის ქვედარგებში ძირითადი პრიორიტეტების განსაზღვრა
- 3.2 სურსათით თვითუზრუნველყოფაზე (იმპორტჩანაცვლებაზე) და ექსპორტზე ორიენტირებული მინათმოქმედების და მეცხოველეობის დარგების განვითარებისთვის ხელშეწყობი პირობების შექმნა

(მელიორაცია, მატერიალურ-ტექნიკური საშუალებებით მომარაგება, კომუნიკაციები და სხვა საწარმოო თუ არა საწარმოო დანიშნულების ინფრასტრუქტურის შექმნის საფუძველზე)

3.3 სახელმწიფო ხარჯების გადიდება სამეცნიერო, სასელექციო, სანაშენე, ნიადაგის დაცვის, ვეტერინარიის, მცენარეთა დაცვის და სხვა საჭირო სფეროებში

IV აგროსექტორის საბაზრო რეგულირება და მართვის სისტემა

4.1 აგროსექტორის ადგილი და როლი ქვეყნის ერთიან მაკროეკონომიკურ პოლიტიკაში

4.2 ბაზრის დაცვა ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის წინაშე არებული ვალდებულებების გათვალისწინებით. ბაზრის სტაბილურობის მიღწევა, კონკურენტული გარემოს ფორმირება და შენარჩუნება

4.3 საქონლის მწარმოებელთა და მომხმარებელთა ინტერესების დაცვის მიზნით ბაზარზე სახელმწიფო ჩამრევი სამსახურების ფორმირება, ამ მიმართულებით სხვა ქვეყნებში დაგროვილი გამოცდილების გათვალისწინებით

V. საინვესტიციო, საკადრო და ინოვაციური პოლიტიკა

5.1 რეგიონებზე და სექტორებზე ინვესტიციების განაწილების ორიენტირება აგროსექტორზე, საერთო ინვესტიციებში აგროსექტორისათვის შესაბამისი ქვოტის განსაზღვრით

5.2 კვლევა-განათლებისა და ინოვაციების ევროპული მოდელის დანერგვა

5.3 ფუნდამენტურ და გამოყენებით კვლევებზე ორიენტირებული აგროსექტორის სფეროს სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების აღდგენა ოპტიმიზაციის მოთხოვნების გათვალისწინებით

5.4 უმაღლესი და საშუალო კვალიფიკაციის კადრების მომზადება-გადამზადება წარმოების, მეცნიერებისა და განათლების რაციონალური შერწყმის საფუძველზე

5.5 აგროსექტორში ინოვაციური პროცესების და პროდუქტების ათვისების, ასევე მწარმოებელთა ამალგების მიზნით ადგილებზე კლასტერების, ტექნოპარკებისა და წარმოების სხვა ინტეგრირებული-ორგანიზაციული ფორმების დანერგვისათვის ხელშეწყობა

VI. ინსტიტუციონალური პოლიტიკა აგროსექტორში

6.1 ახალი ტექნოლოგიების კვლევა-დანერგვის-სწავლებისა და კონსულტირების სისტემის ორგანიზაციული ფორმების შექმნა და დანერგვა

6.2 აგროსექტორის განვითარებისთვის ადეკვატური ინსტიტუტების (სტრუქტურების) ფორმირება

6.3 სექტორის განვითარებისათვის საჭირო ინფრასტრუქტურა (მელიორაცია, ლოჯისტიკა, მარცვლეულის და სხვა პროდუქტების საცავები, ტრანსპორტი, მარკეტინგი, შეღავათიანი საკრედიტო, საგადასახადო და სადაზღვევო გარემოს ფორმირება, სახელმწიფო შეკვეთების, მიწის დაცვის, მიწაზე მონიტორინგის შესაბამისი სტრუქტურის, პროგნოზირების(წინასწარი გაფრთხილების) და სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების მასტიმულირებელი სხვა სამსახურების ფორმირება)

6.4 მართვის თვალსაზრისით ეკონომიკურად ყველაზე უფრო მისაღები მეურნეობის (ფერმის) ოპტიმალური ზომის განსაზღვრა აგროსექტორის დარგების მიხედვით

6.5 სოფლის მეურნეობის სამინისტროს რეორგანიზაცია და ახალი სტრუქტურის ორიენტირება ძირითადად პროგრამულ დაფინანსებაზე. ადგილებზე შესაბამისი სტრუქტურის (3-4შტაბით) ფორმირება აგროსექტორის პოლიტიკით დასახული ამოცანების რეალიზაციის მიზნით

VII. აგროსექტორის განვითარების რეგიონული პოლიტიკა

7.1 ქვეყნის მხარეების ჭრილში ცალკეული პრიორიტეტული დარგების მიზნობრივი პროგრამების შემუშავება და განხორციელება

7.2 მთიან, აგრეთვე დეპრესიულ რაიონებში აგროსექტორის, აგრეთვე წარმოებისა და მომსახურების სხვადასხვა დარგების განვითარების მხარდაჭერი პროგრამების განხორციელება

7.3 გლობალური დათბობისა და სხვა მიმდინარე გამოწვევების გათვალისწინებით აგროსექტორის განვითარებაში ადეკვატური კორექტივების შეტანა



2012 წლის

7.4 კლიმატის ცვლილების ზეგავლენის ანალიზი აგროპროდუქციის წარმოებაზე ქვეყნის აგროკლიმატურ და მიკროკლიმატური ზონებში

7.5 შესაბამისი ცვლილებების შეტანა სასოფლო-სამეურნეო წარმოების სპეციალიზაციასა, დარგთა და კულტურათა გაადგილებაში

VIII აგროსექტორის განვითარების საკანონმდებლო უზრუნველყოფა

8.1 ნორმატიული აქტების შემუშავება:

- „საქართველოს სასურსათო უშიშროების შესახებ“;
- „სოფლის სტატუსის შესახებ“;
- „სპეციალიზებული აგროსაკრედიტო სისტემის შესახებ“;
- „მრავალდარგოვანი სოფლის მეურნეობის დაცვისა და მდგრადი განვითარების შესახებ“;
- „მინათომქმედის სტატუსის შესახებ“;
- „სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციის შესახებ“;
- „სასოფლო-სამეურნეო მიწის კონსოლიდაციის შესახებ“;
- „აგრონედლეულისა და მისი აღწარმოებისათვის საჭირო საქონელზე (მომსახურებაზე) ფასების პარიტეტის დაცვის შესახებ“;

- „აგროსექტორში გამოყენებული მანქანა—მონყობილობების, აგრეთვე აგროარული პროდუქციის აღწარმოებისთვის საჭირო სათესლე და სანაშენე საშუალებათა საბაჟო გადასახადისა და დღგ-გან გათავისუფლების შესახებ“ და სხვა, რომლებმაც უნდა შექმნას საკანონმდებლო ბაზა ქვეყანაში აგროწარმოების აღორძინებისა და შემდგომი განვითარებისათვის.

IX. საგარეო ეკონომიკური პოლიტიკა

9.1 საგარეო ეკონომიკური პოლიტიკა ამ კონტექსტში ძირითადად გულისხმობს აგროსექტორში საგარეო ვაჭრობის პოლიტიკას, რომელიც განხორციელდება როგორც სახელმწიფო, ასევე ცალკეული სანარმოთა და კერძო სტრუქტურების დონეზე

9.2 საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობები დაეფუძნება საერთაშორისო ორგანიზაციებთან, ასევე სხვადასხვა ქვეყნებთან დადებულ შეთანხმებებს და ხელშეკრულებებს

9.3 მჭიდრო თანამშრომლობა გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციასთან

9.4 სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის საკანონმდებლო ბაზის ჰარმონიზაცია ევროკავშირის შესაბამის კანონმდებლობასთან

X. მოსალოდნელი სოციალური და ეკონომიკური შედეგები

10.1 სინერგიული ეფექტი სრულად აისახება სასურსათო უსაფრთხოების პრობლემის დარეგულირებაზე და ქვეყნის სასურსათო დამოუკიდებლობის დონისა და ხარისხის ამაღლებაზე

10.2 გაუმჯობესდება სავაჭრო და საგადამხდელი ბალანსი და სოციალური ფონი საზოგადოებაში

პაატა კოლუაშვილი,

ემდ, პროფესორი, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის წევრი

SUMMARY

WHAT IS HAPPENING WITH GEORGIAN VILLAGE AND WHAT SHOULD IT DO

Paata Koguashvili, GTU full Professor, ESD

Based on agricultural characteristics and anticipated global challenges, the article presents innovative views on agricultural development that implies correction of rural economic policy, identification of priorities, supply of ideology to population, eradication of shortage of knowledge and credit resources, development of systems for insurance of agricultural crops and procurement of products. The article outlines importance of creation of integrated cooperatives and societies, development of production service organizations, regulation of prices using market mechanisms, improvement of tax system and export stimulation.

The first step in overcoming the crisis is considered to be the creation of cooperatives specialized in production of one type of product that can be arranged with mutual endeavors of farmers, local self-governance bodies, eparchies and scientists.

The creation of highly productive rural economy must be recognized as the major task of government's economic policy and the subject of care of national welfare. This is the only way of saving Georgian village as the perspective of development of Georgia is impossible without its village.